

vyhodnocení dotazníkového šetření

(Pracovní skupina MAP - „Inkluzivní vzdělávání včetně podpory talentu a nadání“)

znění dotazníku

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jménem pracovní skupiny „Inkluzivní vzdělávání včetně podpory talentu a nadání“ v rámci Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání v ORP Karviná si dovoluujeme Vás požádat o elektronické vyplnění přiloženého dotazníku.

(Prosíme o vyplnění údajů v dotazníku pomocí barevného vyznačení vyhovující odpovědi/vyhovujících odpovědí či doplnění požadovaného).

Dotazník pro školy

Inkluzivní vzdělávání v ORP Karviná

Škola:

1. Naše škola zajišťuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:

(Vyznačte jen jednu vyhovující odpověď.)

- a) jako škola zřízená podle § 16 odst. 9 zákona (dříve speciální škola)
- b) ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 zákona (speciální třída)
- c) ve třídách, které nejsou zřízeny podle § 16 odst. 9 zákona (třídy běžné)
- d) kombinací předchozího (b, c)

2. Na naší škole máme zkušenosti se vzděláváním žáků:

(Lze vyznačit více odpovědí.)

- a) s mentálním postižením
- b) s tělesným postižením
- c) se zrakovým postižením
- d) se sluchovým postižením
- e) s vadami řeči
- f) s vývojovými poruchami učení
- g) s vývojovými poruchami chování
- h) se souběžným postižením více vadami
- i) s autismem
- j) nadaných či mimořádně nadaných
- k) cizinců
- l) z jiných životních podmínek

3. Na naší škole dokážeme zajistit realizaci těchto podpůrných opatření:

(Lze vyznačit více odpovědí.)

- a) podporu asistenta pedagoga
- b) individuální vzdělávací plán
- c) předměty speciálně pedagogické péče
- d) pedagogickou intervenci

4. Naše škola by v oblasti inkluze mohla sloužit jako příklad dobré praxe:

(Vyznačte vždy jednu vyhovující odpověď.)

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

Pokud odpovíte kladně, doplňte v jaké oblasti (viz otázka 2)

– vzdělávání žáků s.....

5. Pedagogičtí pracovníci naší školy jsou ztotožnění s procesem inkluze:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

6. Na naší škole je kvalitně fungující školní poradenské pracoviště:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

7. Učitelé naší školy mají dostatečné odborné znalosti z oblastí speciální pedagogiky:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

8. Naše škola má k dispozici dostatek kvalitně odborně připravených asistentů pedagoga:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

9. Vzdělávání na naší škole je poskytováno v prostorách technicky a stavebně upravených:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

10. Naše škola má pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami aktuálně vytvořeny kvalitní materiální podmínky (vybavení, speciální učebnice, didaktické pomůcky...):

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

11. Pedagogové naší školy jsou schopni úzce spolupracovat a náležitě komunikovat se zákonnými zástupci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

12. **Myslíme si, že podpora školských poradenských zařízení (PPP, SPC) je v současné době dostatečná:**

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

13. **Pedagogové naší školy by přivítali spolupráci speciálních a běžných škol (sdílení zkušeností, společné akce...):**

ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
1	2	3	4

14. **Které oblasti DVPP navrhujete posílit, podle Vás by byly přínosné a daly by se realizovat v rámci projektu MAP? (Vypište)**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Datum:

Děkujeme za vyplnění dotazníku.

Garant pracovní skupiny: PhDr. Věra Podhorná

Prosíme všechny zapojené školy o elektronické zaslání přiloženého dotazníku **do 7. 11. 2016** na e-mail:

helenalukacsova@seznam.cz

Případné dotazy lze uplatnit na tel. čísle: 596 314 923 nebo 739 596 428.

Dotazníkového šetření se zúčastnily školy ORP Karviná (z Karviné, přilehlých Dětmarovic, Petrovic u Karviné a Stonavy). Osloveno bylo **18 škol**, a to **14 základních škol** (dále školy běžné) - ZŠ a MŠ Borovského, ZŠ a MŠ Dělnická, ZŠ a MŠ Dr. Olszaka, ZŠ a MŠ Družby, ZŠ a MŠ Cihelní, ZŠ a MŠ Majakovského, ZŠ a MŠ Mendelova, ZŠ a MŠ Prameny, ZŠ a MŠ Slovenská, ZŠ a MŠ Školská, ZŠ a MŠ U Lesa, ZŠ a MŠ U Studny, ZŠ a MŠ Dětmarovice, ZŠ a MŠ Petrovice u Karviné, ZŠ a MŠ Stonava; z toho 1 škola se třídou zřízenou pro žáky s poruchami autistického spektra. Na šetření se rovněž podílely **3 školy zřízené podle § 16 odst. 9 šk. zákona** pro žáky s mentálním postižením (dále školy speciální), a to SŠ, ZŠ a MŠ Karviná, Komenského, MŠ, ZŠ a SŠ Slezské diakonie a MŠ Klíček - viz graf 1.

Všechny oslovené školy dotazník vyplnily, návratnost je 100%. Dotazník byl koncipován jako evaluační, byl vyhodnocen pomocí procentuálního vyjádření. Šetření proběhlo v období od 30. 10. 2016 do 10. 11. 2016 formou elektronického vyplnění přiloženého dotazníku.

Graf 1: Základní data dotazníkového šetření

Vzhledem k faktu, že dotazník je primárně zaměřen na zjišťování stavu a podmínek integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na běžných školách v daném regionu, data získaná ze strany škol speciálních je možno pokládat za okrajová a lze je využít pro srovnání některých faktorů v rámci různých způsobů vzdělávání těchto žáků.

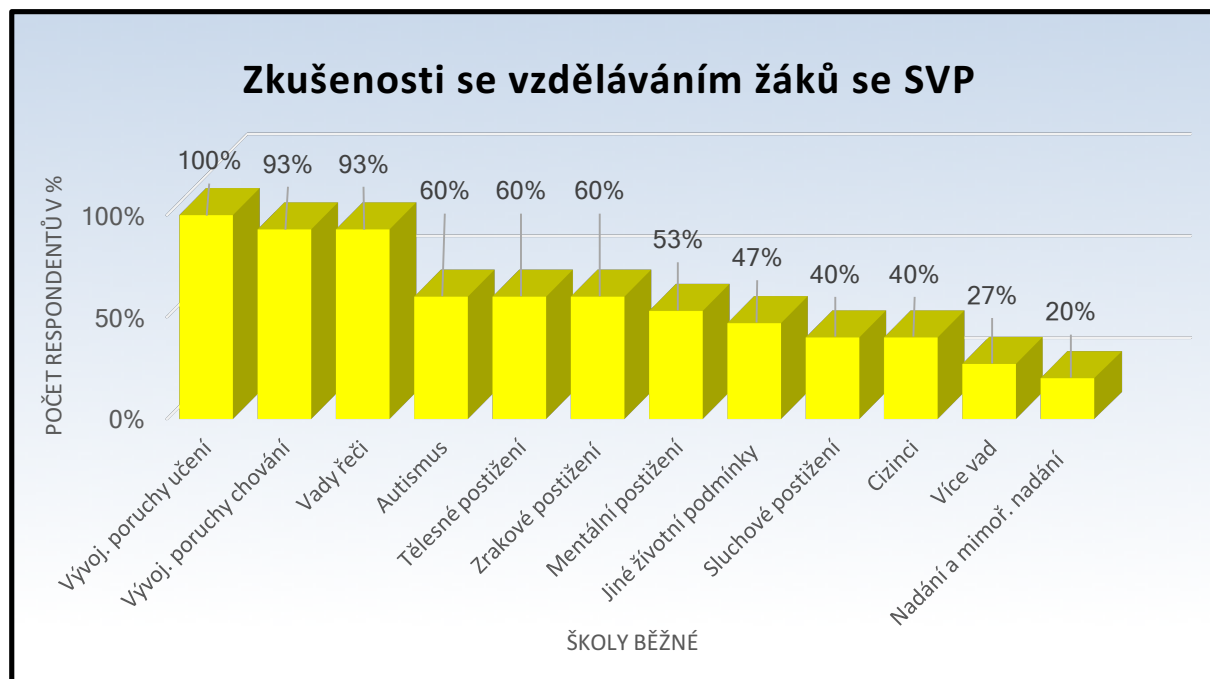
Tab. 1: Vyhodnocení otázek 2, 3

Inkluzivní vzdělávání v ORP Karviná					
Typ školy		Školy běžné (škola se spec. třídou)		Školy speciální	
Celkem škol 18, vyplněno dotazníků 18		15 (100 %)		3 (100 %)	
Zkušenosti se vzděláváním žáků se SVP (ot. 2)	s mentálním postižením	8	53 %	3	100 %
	s tělesným postižením	9	60 %	3	100 %
	se zrakovým postižením	9	60 %	2	67 %
	se sluchovým postižením	6	40 %	3	100 %
	s vadami řeči	14	93 %	3	100 %
	s vývoj. poruchami učení	15	100 %	-	-
	s vývoj. poruchami chování	14	93 %	1	33 %
	s více vadami	4	27 %	3	100 %
	s autismem	9	60 %	3	100 %
	nadaných	3	20 %	-	-
	cizinců	6	40 %	-	-
	z jiných životních podmínek	7	47 %	1	33 %
Možnosti realizace PO (ot. 3)	asistent pedagoga	13	87 %	3	100 %
	individuální vzdělávací plán	15	100 %	3	100 %
	předměty spec. ped. péče	3	20 %	3	100 %
	pedagogická intervence	14	93 %	3	100 %

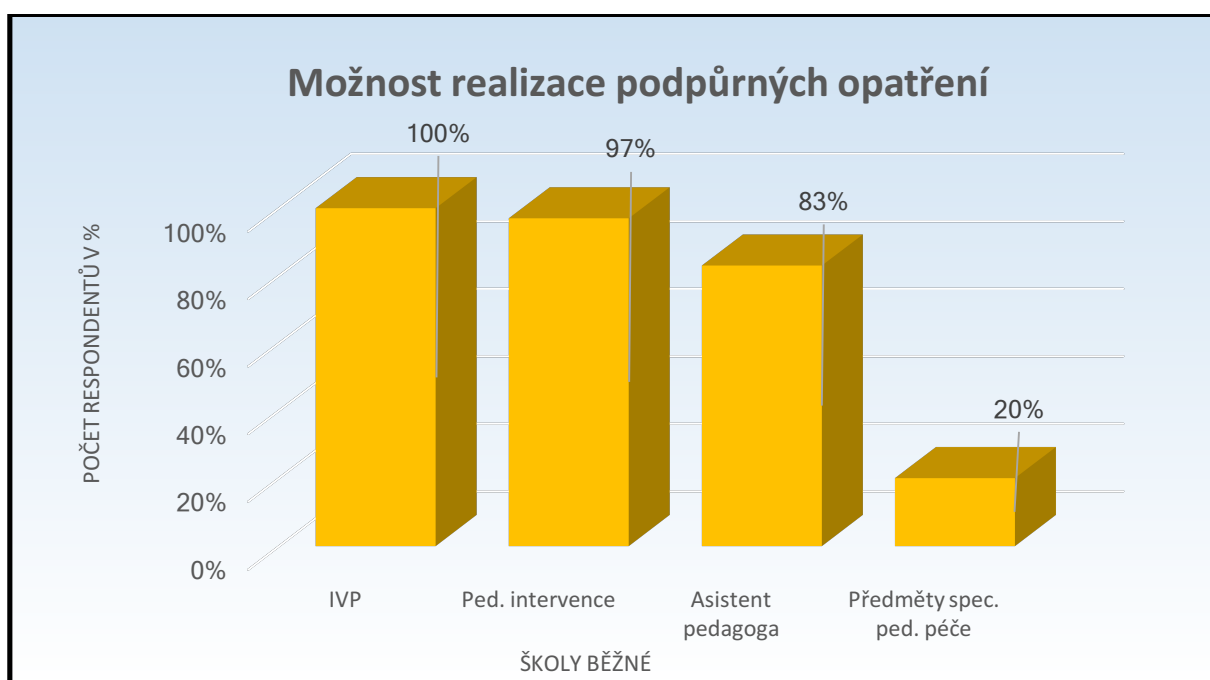
Z tab. 1 a grafu 2 (viz otázka 2) je zřejmé, že školy běžné mají nejvíce zkušeností se vzděláváním žáků s vývojovými poruchami učení (100%), vývojovými poruchami chování a vadami řeči (93%), což vyplývá z vyšší četnosti zastoupení žáků s tímto druhem znevýhodnění na základních školách. Poměrně velké zkušenosti mají školy rovněž s edukací žáků autistických, s tělesným a zrakovým postižením, shodně je uvádí 60% škol. Nižší je pak dosavadní zastoupení žáků s mentálním postižením (53%), což ve srovnání s dalšími městy okresu Karviná odráží přetrvávající existenci 2 škol speciálních, jež zajišťují základní

vzdělávání. Další kategorie žáků se SVP se na školách dosud vyskytovaly méně než v 50%, jako naprosto nejnížší je podíl zkušeností se vzděláváním žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Graf 2: Zkušenosti se vzděláváním žáků se SVP dle druhů postižení

Graf 3: Možnost realizace podpůrných opatření

Ze sdělení škol (viz odpovědi na otázku 3) je zjevné, že školy jsou aktuálně schopny zabezpečit podpůrná opatření v různé míře, a to IVP ve 100%, pedagogickou intervencí v 93%, podporu asistenta pedagoga v 83%. Největší obtíže vidí v realizaci předmětů speciálně pedagogické péče (uvádí ji pouze 20% škol). Tato skutečnost úzce souvisí s nedostatečným odborným personálním zajištěním zejména speciálními pedagogy, ale i s obtížemi při zabezpečení organizace.

Ve srovnání se školami běžnými mají školy speciální zkušenosti s převážnou většinou druhů speciálních vzdělávacích potřeb. Výjimku tvoří žáci s vývojovými poruchami učení a žáci nadaní, což souvisí s primárním zaměřením těchto škol na žáky s mentálním postižením. Vzdělávání cizinců je zde rovněž realizováno ve velmi malé míře. K uváděnému nízkému výskytu vývojových poruch chování lze říci, že na těchto školách se žáci s poruchami chování vzdělávají často, ovšem tyto poruchy jsou vesměs symptomy hlubšího postižení – mentální retardace, poruch autistického spektra apod. Školy speciální jsou schopny zajistit všechna udávaná podpůrná opatření v plném rozsahu.

Tab. 2: Vyhodnocení otázek 4 - 13

Inkluzivní vzdělávání v ORP Karviná								
Typ školy	Školy běžné (škola se spec. třídou)				Školy speciální			
	(ot. 4 - 13)	ano	spíše ano	spíše ne	ne	ano	spíše ano	spíše ne
4. Škola jako příklad dobré praxe inkluze	1 7 %	7 47 %	6 40 %	1 7 %	-	-	1	2
5. Ztotožnění pedagogů s procesem inkluze	-	7 47 %	6 40 %	2 13 %	-	-	3	-
6. Fungující školní poradenské pracoviště	6 40 %	3 20 %	1 7 %	5 33 %	1	-	-	2
7. Dostatek odborných znalostí pedagogů	-	4 27 %	10 67 %	1 7 %	3	-	-	-
8. Dostatek připravených asistentů	3 20 %	2 13 %	6 40 %	4 27 %	3	-	-	-
9. Stavebně upravené prostory	4 27 %	3 20 %	3 20 %	5 33 %	3	-	-	-
10. Kvalitní materiální podmínky	-	6 40 %	7 47 %	2 13 %	3	-	-	-
11. Kvalitní komunikace se zák. zástupci	7 47 %	8 53 %	-	-	3	-	-	-
12. Dostatečná podpora školských porad. zařízení	6 40 %	8 53 %	1 7 %	-	3	-	-	-
13. Možnost spolupráce běžných a spec. škol	4 27 %	8 53 %	3 20 %	-	1	2	-	-

Vezmeme – li v úvahu srovnání kladných odpovědí na otázky 4 – 13 (ano, spíše ano) a záporných odpovědí (spíše ne, ne), pak z tab. 2 je zřejmé, že školy jsou schopny relativně kvalitně komunikovat se zákonnými zástupci a poměrně kladně hodnotí spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. Jako pozitivní se jeví rovněž fakt, že by většinou ocenily spolupráci se speciálními školami v rámci výměny zkušeností apod.

Mezi oblasti, které školy vnímají značně rozdílně a je třeba je intenzivně řešit v dlouhodobém horizontu, patří: kvalitně fungující školní poradenská pracoviště s obsazením rolí školního speciálního pedagoga, popř. psychologa, úprava stavebních prostor a zajištění materiálních podmínek pro vzdělávání žáků se SVP. Je patrné, že školy se také dosud plně neztotožnily s pobíhajícím procesem nastolení inkluzivního vzdělávání (více než polovina běžných škol se vyjadřuje spíše záporně nebo zcela záporně), ale zároveň by zhruba stejné množství škol mohlo sloužit jako příklad dobré praxe vzdělávání žáků s určitým druhem speciálních vzdělávacích potřeb, se kterým mají pedagogové zkušenosti.

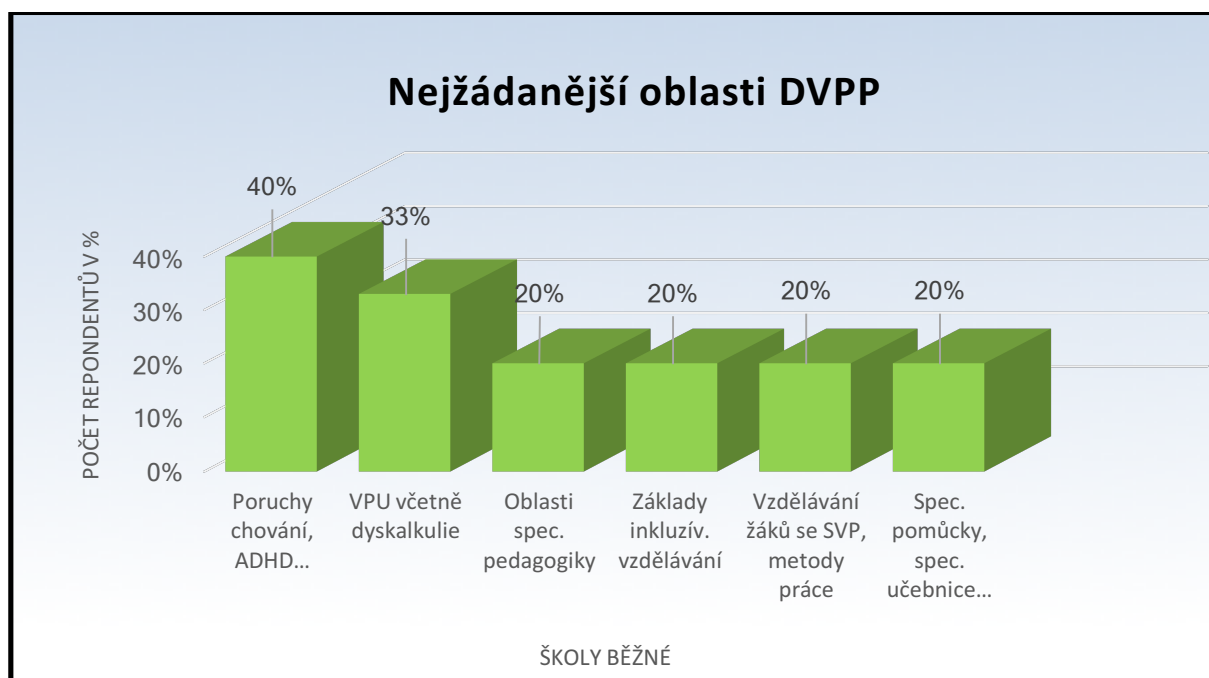
Z šetření zcela jednoznačně vyplývá, že jako největší problém se jeví nedostatek odborně vzdělaných pedagogů a asistentů pedagoga. Školy jsou si vědomy, že znalosti učitelů z oblasti speciální pedagogiky obecně i ve vztahu k určitým speciálním vzdělávacím potřebám žáků jsou v poměru k aktuálním, na ně kladeným nárokům, nedostatečné. Tuto skutečnost rovněž potvrzují v požadavcích na další vzdělávání, kde blíže své potřeby specifikují (viz odpovědi na otázku 14 v tab. 3 a grafu 4).

Porovnáme – li odpovědi běžných škol a speciálních, pak také pedagogové škol speciálních spíše nejsou ztotožněni s procesem inkluze, avšak spolupráci s běžnými školami relativně vítají. Jako příklad dobré praxe tyto školy sloužit nemohou, protože vzdělávání probíhá ve zcela odlišných podmínkách. Fungující školní poradenské pracoviště uvádí jen jedna škola, další jsou pracoviště poměrně malá (odloučené pracoviště MŠ, ZŠ a SŠ Slezské diakonie, MŠ Klíček), kde péči o žáky zajišťují speciální pedagogové. Na rozdíl od škol běžných jsou školy speciální plně personálně a materiálně zajištěny i stavebně upraveny. Ve vztahu ke komunikaci se zákonnými zástupci a podpoře školských poradenských zařízení se vyjadřují kladně.

Tab. 3: Vyhodnocení otázky 14

Inkluzivní vzdělávání v ORP Karviná - požadované oblasti DVPP			
Typ školy	Školy běžné (škola se spec. třídou)		Školy speciální
	Nástin jednotlivých oblastí speciální pedagogiky	3	20 %
Základy inkluzivního vzdělávání	3	20 %	-
Pedagogická diagnostika učitele	1	7 %	-
Vzdělávání žáků se SVP, metody a formy práce ve třídě	3	20 %	-
Nadaný (mimořádně nadaný) žák, diagnostika a metody práce	2	13 %	-
Problematika VPU (včetně dyskalkulie) – metody práce	5	33 %	-
Specifika dítěte s VPCH, ADHD, agresivní a problémové chování - metody práce	6	40 %	-
Narušení komunikačních schopností	1	7 %	-
Autistické dítě – metody práce	1	7 %	-
Práce se žákem s MP v běžné třídě	1	7 %	-
Žáci z jiných životních podmínek – minoritní skupiny, azylanti, v tíživá životní situace, málo přizpůsobivé rodiny	1	7 %	-
Workshopy na téma nové didaktické pomůcky, nabídka dostupných učebnic, pomůcek, softwaru pro žáky se SVP (zejména se VPU)	3	20 %	-
PLPP – zpracování, praxe	1	7 %	-
IVP žáků se SVP – zpracování, modifikace učiva při úpravě očekávaných výstupů	2	13 %	-
Hodnocení žáků se SVP	1	7 %	-
Motivace k učení - metody	1	7 %	-
Výchovná práce s třídním kolektivem	1	7 %	-
Pedagogická intervence	1	7 %	-
Metodika výuky cizího jazyka žáků se sluch. postižením	-	-	1
Rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků s MP	-	-	1
Terapeutické metody (muzikoterapie, arteterapie...)	-	-	2
Metody práce se žáky s těžkým a komb. postižením – bazální stimulace, míčkování, snoezelen, AAK...	-	-	2

Graf 4: Nejžádanější oblasti DVPP ze strany běžných škol

Z tab. 3 a grafu 4 vyplývá, že běžné školy nejvíce preferují doplnění odborných znalostí ve vztahu k žákům s vývojovými či jinými poruchami chování, ADHD apod. (40%), dále pak s vývojovými poruchami učení včetně dyskalkulie (33%). V obecné rovině školy požadují seznámení s hlavními oblastmi speciální pedagogiky, s metodami a formami práce se žáky ve vztahu k určitému druhu znevýhodnění a se základy inkluzivního vzdělávání (20%). Po praktické stránce vidí jako velmi přínosné realizovat workshop na téma „Nové didaktické pomůcky“ s nabídkou dostupných speciálních učebnic, materiálů, pomůcek a potřeb, popř. didaktického softwaru. Pedagogové projeví opakovaně zájem také o problematiku nadaného, popř. mimořádně nadaného žáka obzvláště v souvislosti s jeho diagnostikou a metodami práce. Jako problém, se kterým by učitelé na školách aktuálně potřebovali pomoci, se jeví tvorba individuálního vzdělávacího plánu s modifikací obsahu učiva a nastavením minimálních očekávaných výstupů RVP ZV, zpracování a realizace PLPP aj.

Školy speciální mají zájem o získání dalších poznatků ve vztahu k žákům s těžkým postižením či souběžným postižením více vadami, avšak v souvislosti s inkluzivním vzděláváním na běžných školách, kde je těchto žáků velmi málo, jsou znalosti z této oblasti využitelné minimálně.